

SOCIALITY OF KNOWLEDGE

Abstract: This paper present the problems for social aspect of knowledge.

Author information:

Plamen Ivanov

Professor, PhD

at Konstantin Prelesavsky – University of Shumen

Faculty of Education

Department of “Social work”

✉ p.ivanov@shu.bg

🌐 Bulgaria

Keywords:

social aspects of knowledge, sociality,
knowledge

В работата се разглежда въпроса не само за понятието, но и за целостта на феномена *знание*. Преди да пристъпим към проблема за определяне феномена на знанието се налага да преминем напред и вече на този етап да поставим въпроса за неговата типология, за формите на знанието. Точно с това обикновено се започва дискусиата дори и ако знанието като предмет на разговора все още не е определено, за какво ние все пак говорим.

Независимо от цялото богатство на възможните типологии - изключително хипотетични и не посочвайки никакви други основания – ще ги сведем до два фундаментални типа към (практическото) *знание – като* и до (пропорционалното и рефлексивното) *знание – какво*. Знанието – като от своя страна можем да го разделим на «знание, *как* нещо се прави» и «знание *как* нещо се чувства». Ще посочим за начало примерна, непритендираща за точност, феноменалната типология за видовете знание и ще я използваме като база за анализ.

Явява ли се знанието единствено несъзнателно или някакво неявно заключение – съглашение? Съществува ли някаква «традиция» в съответствие, с която думата «зная» се използва във всичките тези случаи и като взема върху себе си функцията на променлива, настъпват най-различни случаи, но при тези случаи в описваната с тези думи реалност няма нищо общо, което да оправдава използването на един от тези термини при по-строг анализ? Може би самата структура на реалността ни принуждава да използваме напълно определени понятия от знанието, а всичко останало да считаме за нещо друго, например мнение?

При първата стъпка при анализирането се налага да се отказваме от решаването на всички тези многобройни въпроси, а трябва да извършим произволна стъпка – в качеството на първо и предварително ограничение ще направим произволна редукция на цялото това многообразие към *пропозиционално знание*. Независимо от тази произволност за такава редукция има основание.

На първо място възможността такава редукция лесно да бъде показана както съдържателно, така и логически. Например, знанието което маже да се разбира като съкращение или символизиране на по-съдържателно знание: знанието като сбор или пропозиции (множество смислови разбираня): в този смисъл «познавам Иван»- означава кога и къде се е родил, какви статии е написал, *къде* живее и *къде* работи и т.н.

На второ място точно пропозиционалното знание доминира в теоретичното научно познание, и точно то позволява съпоставяне и идентифициране «на единиците знание» - предложения. Точно предложенията или пропозиционалното знание има не само смисъл (това което го прави разбираемо), но и референтно това, което Фраге нарича «значение» - «истинно или лъжливо». Онова което ни позволява да сумираме тях върху тази основа, обединявайки истинските предложения в непротиворечиви комплекси или теории.

Точно поради наличието на различни значения или «пропозиционално съдържание» тях можем да редуцираме или да обобщаваме, като по този начин се избавим от излишното знание, свеждайки различни по своя смисъл предложения към едно – зададено значение- основание: например *зорницата*, както е известно съществува и *вечерница* - също, защото зорницата е планетата Венера и вечерницата е планетата Венера; двете пропозиции са верни защото истинска се явява редуциращия излишък на изказваната пропозиция – «Венера е планета». Пропозиционалното знание се превръща по този начин в конгломерат и отхвърля от себе си невярното, излишното, доколкото се основава върху референцията – на някакъв обективен свят – област «произвеждаща истина».

В ситуации, в които някакви видове знания («знание за нещо», «знание къде .....» и т.н.) предполагат неизказани пропозиции и възможност за тяхното експлициране, то в други случаи, а именно случаите на «знание за това как се чувства болка», «знание за това какво означава да обичаш» такива латентни или неизказани пропозиции на пръв поглед не се свързват. Например, някой може да се разпорежда със знанието да постига успехи, но при това не може да го артикулира във вид на пропозиция.

Пропозицията на първо място показва *социалния характер* на знанието, а именно посочва обстоятелството, че в този случай когато самият знаещ се оказва неспособен да артикулира знание, това може да направи наблюдателя, възпроизвеждащ или *описващ пропозиционално* един или друг труден алгоритъм на поведение. Такъв компетентен наблюдател действително е способен да възпроизведе алгоритъмът на поведението на наблюдавания човек или предмет, на живия организъм, на механизма – от гледна точка на финалното състояние – постигането на успех в строителството на къщи или да се преплува река. Важното е да се разбира, в какво точно се състои извънредната сложност за това фактическо възпроизвеждане на някои „актьори“ веднъж и да се попречи на «езиковото» възпроизвеждане на този същия „актьор“, но прави възможно неговото «подробно» езиково или пропозиционално описание на някой «лош танцьор» т.е. на онзи, който фактически не е в състояние да осъществи такова поведение, но затова може да даде подробно описание и обяснение.

Пропозиционалното знание – това е знание на разбиращия наблюдател, знание на наблюдавания за това кой *фактически* реализира това знание. Точно заради тази сложност на описания пропозиционален поведенчески алгоритъм (сложността на танца, сложността на акта на разпознаване – да речем на човешките лица и др.) и тогава произтича парадокса: «притежавайки знание, не притежавам знание за това». И като всеки парадокс този допуска разрешаване чрез различаване на инстанцията *знание – знание от първи ред* или практическо «знание как» знанието на наблюдателя от *втори ред* - «знанието какво». В основата на тази разлика очевидно лежи много по-фундаменталното *различаване на действията и преживяването на ефекта на действието*. Това различаване може да се опише с помощта на фундаменталната дистикция на комуникативната теория *действия/преживявания*.

Ние притежаваме *знание* как правилно да действаме и да постигаме успехи в действията си, но сме неспособни да извършваме други действия – езикови артикулации на преживяванията от нас действия точно *в процеса* на достигането на такъв успех. В основата на това различаване стои различаването в структурата на времето, за това че в даден контекст не можем нищо да твърдим за отсъствието на такова време. В някакъв смисъл става дума за различаване на нерелексивното действие и неговото релексивно описание. В много случаи става дума за

необходимото за действието знание, защото във втория случай се говори вече за знание от втори ред, за това, че ние трябва да знаем за практическото знание, което способства нашият деятелен успех и сме длъжни (или може би не сме длъжни) да формулираме пропозиционално знание, за да постигаме успехи.

Във втория случай става дума за *знание*, което ние сме способни както да натрупваме (за по-късно време), с това тези седименти в края на краищата да образуват големи смислови комплекси («седиментация на смисъла»).

В хода на реализирането на практическото «знание как» ние много рядко задействаме съответното «пропозиционално знание», доколкото единствено в редки случаи изисква актуализиране; защото точно в такива случаи когато практически е необходимо знание някак си се отказваме и то вече не ни води до успех. Практическата схема на действието не предполага внимание към такова знание, но точно то става съдържание на културата, онова към което много рядко се обръщат, на което не обръщат внимание, но което незабелязано съпровожда всяко действие. Това особено се отнася за езиковата граматика. Граматика – това е парадния образец точно на това, което не изисква емплицитни формулировки на правилата дори и при онези случаи, когато се говори за грамотна реч, но точно културно-обусловената възможност за формулиране на граматичните правила - буквално *извън самата реч* - показва особената позиция на наблюдението, специализирайки се върху грамотността сама за себе си, върху знанието от втори ред.

Както вече казахме може да се твърди, че отношението «знание какво» (пропозиционалното знание от втори ред) и «знанието как» (нерефлексивното практическо знание) възпроизвеждат отношението *съзнание-действие*. Едното и другото предполага знание - знание практическо и знание описващо тази практика. Двата типа представляват един за друг много сложни външни светове. Всяко действие може да бъде изразено с цял набор мисли за него и съответните пропозиции. То провокира рефлексия на това действие в съзнанието на възприемащите го. Описанието получава експлицитни форми именно тогава, когато описваното се сблъсква с проблема – не може да се осъществи рефлексивно. От друга страна всяка пропозиция и мисли може да се разбира и изказва различни възможни действия или техни комплекси, които се оказват много по-сложни от външния свят на езика.

References:

1. Chertkova, E. L., Tozhdestvenny li ponyatia „znanie“ i „istina“?/Epistemologia i filosofia nauki, M., 2009, №3, s. 60-95.
2. Shyuts, A., Smislovaya struktura povsednevnogo mira, M., 2003, s. 237.
3. Bourdieu P. Le Sense Patique, Paris, 1980, p. 278.